

Универзитет у Београду
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
Јове Илића 165
Научно-наставном већу

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука формирана је Комисију за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње мр Иве Смиљанић, *Мешовити политички облик у Полибијевој политичкој теорији*. После прегледа рада Комисија у саставу: проф. др Александар Молнар, доц. др Марко Симендић и проф. др Илија Вујачић, подноси Наставно-научном већу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Мр Ива Смиљанић је рођена 25. августа 1979. године у Београду. Основне студије историје завршила је на Филозофском факултету у Београду 2005. године, одбраном дипломског рада на тему *Афера Вотергејт до пада Никсона са власти у југословенској штампи*. Специјалистичке студије за тероризам и организовани криминал на Факултету политичких наука у Београду завршила је 2006. године. Завршила је 2007. године једногодишње студије Пословне школе за односе с јавношћу у Београду. Магистарске студије уписује 2007. године на Факултету политичких наука у Београду, смер Политичка теорија и методологија политичких наука. Магистарски рад под насловом *Културно-историјске претпоставке за настанак политичке теорије у Хелади* одбранила је 2011. године.

Радила је као аналитичарка у обавештајној служби Управе царина од 2007. до 2009. године и стекла више стручних сертификата, од којих се посебно истичу два: Certificate - Intelligence Awareness training (Customs and Fiscal Assistance

Office, CAFAO) 2007. године и Certificate of attendance in the RILO (Regional Intelligence Liaison Office) for Eastern and Central Europe's CEN (Customs Enforcement Network) training in Brussels (WCO - World Customs Organisation, Brussels) 2008. године.

Од 2011. године је запослена као саветница за спречавање финансијских превара у америчко-европском инвестиционом фонду, где је такође стекла већи број професионалних сертификата, како из области превенције, детекције, истраге и санације финансијских превара, тако и из финансијског менаџмента у ужем смислу, од којих су најважнији четири сертификата добијена у оквиру специјалистичког тренинга Global Talent Intelligence Strategies, од 2012. до 2014. године.

Наслов докторске дисертације мр Иве Смиљанић је *Мешовити политички облик у Полибијевој политичкој теорији*. Дисертација има 208 страна и подељена је на 6 поглавља и више одељака. Списак литературе броји 137 библиографских јединица изворне и секундарне литературе.

2. Предмет и циљ докторске дисертације

Предмет истраживања ове дисертације је место концепта мешовитог политичког облика у делу античког историчара и политичког писца Полибија из Мегалопоља, са извлачењем релевантних закључака о улози овог концепта у античкој политичкој теорији уопште. Кандидаткиња је истражила Полибијево схватање мешовитог политичког облика, место тог схватања у Полибијевом политичком мишљењу, као и улогу овог концепта у целини античке политичке теорије.

Предмет истраживања у овој дисертацији је нарочито значајан јер концепт мешовитог политичког облика представља трајну тековину античке политичке мисли која је утицала на модерне теорије о умереном и уравнотеженом политичком систему.

Идеја мешовитог облика у Полибијевом тумачењу је имала велики значај посебно обновом интереса за античке историчаре у ренесансној Европи као и

реафирмацијом републиканске политичке теорије у ренесансној и просветитељској мисли.

Кандидаткиња је указала на сложеност и многострукост овог концепта који подразумева тражење стабилног и трајног политичког поретка у време када су се политички облици брзо смењивали, као и на чињеницу да су о овом концепту као излазу из политичке нестабилности писали пре Полибија Платон и Аристотел. С обзиром да је овај концепт имао снажан утицај у хеленистичко доба, кандидаткиња је с правом за један од циљева свог истраживања ставила прецизирање места овог концепта у политичкој теорији овог раздобља. Да би јасно одредила шта је Полибије преузео од својих претходника, а шта представља његов оригинални допринос теорији мешовите власти, кандидаткиња је прво истражила Платоново и Аристотелово схватање мешовитог облика, а потом је указала на иновативност Полибијевог схватања која се садржи у његовом довођењу у везу овог концепта и цикличне теорије о смени политичких облика и тако једне целовите теорије уравнотеженог политичког поретка који обезбеђује стабилност и трајност.

У циљу што адекватнијег одговора на основно истраживачко питање - Полибијев концепт мешовитог политичког облика и његово место у античкој политичкој мисли - кандидаткиња је истражила све оно из чега је могла да црпи додатне податке и идеје о Полибијевој политичкој мисли, а посебно друштвени и историјски контекст у коме је Полибије деловао и писао, као и његово животно и политичко искуство и актуелне институције римског друштва из којих је Полибије црпео инспирацију за концепт мешовитог облика.

Кандидаткиња је остварила основни циљ свог истраживања а то је прецизно одређење концепта мешовитог политичког облика, његово смештање у општи теоријски оквир, утврђивање теоријских и практичних утицаја на формирање овог концепта код Полибија и, на основу тога, доношење коначног закључка о месту и значају које учење о мешовитом политичком облику има, како у Полибијевом делу, тако и у целини античке политичке мисли.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Полазећи од претпоставке да је Полибијево схватање мешовитог политичког облика уствари његово објашњење и теоријски одговор на тврдњу да је уређење римске републике представљало изузетак у односу на сва друга уређења која су била подложна цикличним променама, кандидаткиња је успешно показала да је учење о мешовитом политичком облику имало важно место у хеленској и хеленистичкој политичкој филозофији; да Полибије није пуки преносник и популаризатор идеја његових претходника већ је дао свој оригинални допринос разради овог концепта, посебно у погледу његовог довођења у везу са постојећим политичким обликом Римске Републике; да постоји чврста теоријска веза између овог концепта и идеје о цикличној смени политичких облика, којој је Полибије дао ново тумачење и место у одређењу концепта и посебно објаснио "аномалију" римског политичког облика и зашто се ова идеја на њега не примењује; да је на обликовање његове политичке теорије, па и овог концепта, утицало Полибијево политичко искуство; да његово историјско излагање налази и друга објашњења за величину римске републике (квалитет војника, генијалност војсковођа и дипломата, али и случај односно добра срећа) а не само мешовито уређење; да постоји становита веза између Полибијевог истицања улоге појединаца у историји и теорије о мешовитом политичком облику; да његово учење о улози судбине у историји представља данак владајућем мњењу, да је у супротности са његовим рационалним објашњењем мешовитог облика и да Полибије није ни покушао да усклађује овај иррационални елеменат своје историографије са рационалношћу своје политичке теорије; да између институционалног устројства и реалног функционисања римске републике и Полибијевог теоријског модела постоји велики раскорак.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Структура и садржај написане дисертације у потпуности одговарају структури која је била предвиђена у Пријави тезе. У првом, уводном, поглављу

кандидаткиња је детаљно размотрила схватања о мешовитом политичком облику пре Полибија, нарочито Платоново и Аристотелово, али и однос према овом концепту код неких писаца хеленистичког доба. Друго поглавље ("Полибијева биографија и историјски контекст") је посвећено био-библиографским подацима о Полибију и његовом деловању, односно друштвеном и политичком контексту у коме је живео. Поред његовог деловања у ахајском савезу исцрпно је приказан и његов рад и деловање за време изгнанстава у Риму, као и његов однос према римским политичким институцијама, што ће значајно утицати и на његову концепцију мешовитог облика. У трећем поглављу, насловљеном "Полибијева дела и његова политичка филозофија", кандидаткиња пре свега даје анализу и тумачење Полибијевог главног дела "Историје" чија је сврха била да се утврди захваљујући каквом уређењу је Рим успео да се успостави као светска сила. Овде по кандидаткињи лежи и основни разлог Полибијевог бављења политичком филозофијом, јер је бављење политичком историјом Рима, његовим институцијама и уређењем, посебно због специфичности његових институција, захтевало "удубљивање у политичку филозофију како би аутор стекао одговарајући појмовни апарат" и да постоји чврста веза између писања светске историје и политичке теорије код Полибија. А ради анализе Полибијеве политичке теорије кандидаткиња у овом делу рада посебно анализира шесту књигу "Историја" у којој се и налази разматрање о мешовитом облику и где Полибије настоји да римске успехе објасни квалитетом политичког уређења. С правом оцењујући да је шеста књига најважнија за разумевање Полибијеве политичке теорије кандидаткиња детаљно анализира Полибијеву политичку теорију на основу изложеног у овој књизи "Историја".

Кандидаткиња у посебном одељку разматра и везу Полибијеве теорије политичких облика и његове концепције светске историје, оспоравајући налазе других тумача Полибијевог дела аргументованом тврдњом да се ради о узајамно повезаним активностима и да постоји директна веза између његовог тврђења да је кључ успеха Рима у његовом политичком поретку и утврђивања неке врсте законитости као производа политичке теорије. У овом делу рада се разматра и питање места судбине у Полибијевом делу, око чега су се спорили бројни тумачи

његовог дела, с обзиром да је позивање на судбину, срећу и слично директно супротно Полибијевим закључцима о цикличном кретању политичких облика и значају карактера политичког уређења за успех државе.

Четврто поглавље ("Полибијево схватање мешовитог политичког облика") представља једно од централних поглавља дисертације. У њему се излажу основне Полибијеве идеје о политичким облицима и мешовитом политичком облику као начину прекидања анакиклозе и успостављања стабилног и трајног политичког уређења. У том смислу кандидаткиња детаљно разматра елементе тог уређења да би утврдила каква је заступљеност ког елемента (монархијског, аристократског и демократског) у том сложеном политичком облику и на који начин се међу њима налази и постиже потребна равнотежа која спречава да један превлада над другима.

Пето поглавље ("Полибијева политичка филозофија и реалност римске државе") је посвећено утврђивању колико је Полибије био у праву када је тврдио да је римска република представљала мешовито уређење какво је описао у шестој књизи, као и у примени теорије цикличности на римску историју. Примењујући своја знања из историје кандидаткиња анализира римску историју, али и римске институције, да би утврдила да је Полибије вишеструко занемаривао стварни карактер неких институција у Риму и приписивао им онакав карактер какав је одговарао његовој теорији мешовитог облика и теорији цикличности. Кандидаткиња посебно закључује да се у случају Рима није радило о равнотежи облика, него да је аристократски елемент далеко надмашивао демократски а и монархијски.

У завршном поглављу ("Значај Полибијеве теорије мешовитог облика"), пре таксативног набрајања и сажетог приказа основних налаза у њеној докторској дисертацији кандидаткиња укратко указује на разматрања идеје мешовитог облика код Полибијевих настављача, посебно Цицерона, утврђујући да је његово целокупно дело, а посебно ово учење, имало велики утицај на хеленистичку и уопште античку политичку мисао. На крају закључног поглавља кандидаткиња је издвојила дванаест релевантних закључака којима су потврђене на почетку постављене хипотезе.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кандидаткиња је својим истраживањем дала значајан допринос домаћим истраживањима у историји политичких теорија. Консултујући обимну изворну и секундарну литературу из историографије и историје политичких теорија, кандидаткиња је успела да пружи заокружено тумачење Полибијевог схватања мешовитог политичког облика и одговори на нека питања која су још увек без одговора или ствар спорења у модерној литератури. Комбинација историјских и политиколошких знања се показала значајном за писање ове докторске дисертације, јер је кандидаткиња могла да дође до значајних увида што се тиче аутентичности, коректности и домета Полибијевог описа римског политичког уређења као мешовитог политичког облика.

Кандидаткиња је успешно показала да Полибије није пуки преузимаач туђих идеја него креативни настављач и теоријски надахнут писац који јесте појединачно преузео бројне идеје од мислилаца који су му претходили, али их је комбиновао на плодносан начин, стварајући једну комплетну политичку мисао.

Докторска дисертација мр Иве Смиљанић *Мешовити политички облик у Полибијевој политичкој теорији* је значајан научно-истраживачки допринос монографског карактера у подручју историје политичких теорија, који представља прилог бољем разумевању дела политичких идеја Полибија и употпуњује познавање и критичко вредновање његовог целокупног политичког мишљења на нашем језику.

6. Закључак Комисије

Докторска дисертација мр Иве Смиљанић представља кохерентан, аналитичан и посебно садржајан истраживачки рад. У једном добро вођеном истраживачком поступку искусног истраживача, кандидаткиња је дала приказ, тумачење и критичко вредновање Полибијеве теорије мешовитог облика као особене теорије.

Бавећи се истраживањем културно-историјских и политичких услова у којима се формира Полибијев теоријски профил, као и утицаја који су препознатљиви у његовој теорији политичких облика, кандидаткиња је успела да покаже на који начин и кроз каква посредовања је настало Полибијево схватање мешовитог политичког облика и његово целокупно политичко учење. Да би у томе успела морала је да консултује обимну историографску и политиколошку литературу, што је допринело да њено тумачење Полибија буде комплетније и мултидисциплинарно. А то се показало неопходним да бисмо добили стварну и целовиту слику Полибијевог доприноса политичкој теорији.

Ваљан методолошки приступ са јасним и добро вођеним истраживањем доприноси прегледности рада и доследном извођењу закључака. Приступајући сваком проблему који истражује кандидаткиња јасно и недвосмислено указује у коју сврху се бави истраживањем баш тог сегмента Полибијевог дела и на који начин ће покушати да докаже тезу коју је поставила, што посебно доприноси прегледности текста и озбиљности анализе.

Докторска дисертација мр Иве Смиљанић је написана стилски коректно и језички јасно. Кандидаткиња је прецизно поставила и аргументовала своје хипотезе; поглавља и делови у дисертацији су брижљиво стурктурирани; а само излагање поседује чврсту унутрашњу структуру у којој се једним зналачким поступком идеје и анализе надограђују једна на другу и воде релевантним закључцима. Ауторка је показала добру обавештеност, познавање и разумевање првенствено античке, али и модерне и савремене политичке мисли уопште и висок истраживачки сензибилитет за суптилне проблеме онога што је истраживала.

Када се томе дода и општа оцена докторског рада мр Иве Смиљанић, који задовољава све неопходне критеријуме за рад овакве врсте, стичу се сви услови за коначни предлог Комисије, уз закључак да се ради о научно-истраживачком доприносу који је у низу својих налаза унапредио познавање Полибијеве политичке мисли и представља значајан допринос истраживању у области историје политичких теорија.

У складу са овде изнетом анализом и оценом предмета и циљева истраживања, методолошког приступа и резултата истраживања у овој докторској дисертацији, Комисија предлаже Наставно-научном већу ФПН да прихвати овај позитиван Извештај и кандидаткињи мр Иви Смиљанић одобри јавну одбрану докторске дисертације *Мешовити политички облик у Полибијевој политичкој теорији*.

У Београду, 11. августа 2016. године

Чланови Комисије:

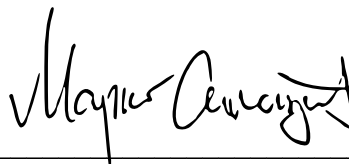

Проф. др Александар Молнар, редовни професор
Филозофског факултета

Проф. др Илија Вујачић, ФПН, ментор

Доц. др Марко Симендић, ФПН